

Бочарова К. А.,
аспірантка кафедри кримінології та кримінально-
виконавчого права Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого

ВАНДАЛІЗМ ЯК ПРОЯВ АГРЕСІЇ

Ключові слова: вандалізм, агресія, протиправна поведінка, злочинність.

Key words: vandalism, aggressiveness, illegal behavior, crime.

Анотація: У тезах розглянуто поняття вандалізму як прояву агресивної протиправної поведінки. На основі власних наукових досліджень зроблено спробу сформулювати власне поняття вандалізму та визначити його ознаки.

Abstract: Vandalism as a manifestation of an aggressive illegal behavior is examined. On the basis of our own scientific achievements an attempt to formulate the concept of vandalism and its features are made.

Актуальність дослідження комплексу проблем, пов'язаних з сучасним вандалізмом і його проявами в суспільному бутті, зумовлена докорінними перетвореннями, які відбуваються в соціально-політичному житті країни. Трансформаційні процеси, що тривають в політичній сфері, реформи різних систем та інститутів суспільства, низький рівень толерантності та високий рівень соціально-психологічної напруженості, зростання рівня нетерпимості населення, анексія Криму та війна на сході України, докорінна зміна цінностей – ці та інші фактори призводять до зростання проявів насильства і злочинної поведінки, агресії та жорстокості людей у повсякденному житті.

Досліджуючи проблему вандалізму як прояву агресивної протиправної поведінки, в першу чергу необхідно встановити етимологію слів «агресія» та «протиправність». Поняття «агресія» походить від латинського «нападати». З давніх часів існує в європейських мовах, однак, змістовне наповнення йому надавалося не завжди однакове. До початку XIX століття агресивним вважалася будь-яка активна поведінка, як доброзичлива, так і ворожа. Пізніше, значення цього слова змінилося, стало більш вузьким. Під агресією стали розуміти ворожу поведінку по відношенню до оточуючих [1, с. 6].

Р. Берон та Д. Річардсон під агресією розуміють дії, за допомогою яких агресор навмисно спричинює шкоду своїй жертві [2, с. 27]. Агресія має місце, якщо результатом діяльності є будь-які негативні наслідки [2, с. 29]. Крім образ та морального приниження, дії як зі спричинення шкоди, руйнування, а також будь-які інші на тлі ревнощів, помсти, заперечення моральних принципів та норм, злісної непокори встановленим у державі правил та інших негативних емоцій можуть за певних обставин бути визнані як агресивні.

Злочини, пов'язані з вандалізмом, як прояв протиправної агресивної поведінки – це антинормативна, антисоціальна поведінка. Така поведінка порушує заборонну або зобов'язальну норму права, є суспільно шкідливою, небезпечною для особистих (приватних) і суспільних інтересів, що охороняються законом. Вона передбачає небажані для суб'єкта наслідки, у тому числі юридичну відповідальність. Протиправну поведінку у психології називають делінквентною (лат. delinquent – проступок, провина) поведінкою, під якою розуміють діяння конкретної особи, що відхиляються від чинних законів, загрожують добробуту інших людей або соціальному порядку і є кримінально караними у крайніх своїх проявах [3, с. 62-63].

Враховуючи наведені характеристики, можемо сформулювати таке визначення поняття вандалізму: «Вандалізм — це форма агресивної протиправної поведінки людини, яка проявляється в діях з умисного знищення, пошкодження, псування чи наруги будь-якого майна, цінностей, об'єктів благоустрою міста та/або спричиненні іншої матеріальної шкоди, вчинених у громадському місці».

Визначаючи злочини, пов'язані з вандалізмом проявом агресивної протиправної поведінки, виділяємо такі найхарактерніші його риси:

- 1) наявність умислу на вчинення руйнівних дій (усвідомлення суспільно небезпечного характеру своїх дій та бажання настання наслідків щодо знищення, пошкодження, псування чи нарузі майна);
- 2) вчинення таких дій у громадському місці (відкритій території невинробничого і нежитлового призначення, яка використовується невизначеним колом людей для спільного пересування, спілкування, відпочинку, проведення видовищних заходів у будь-який час доби і пору року, що послаблює соціальний контроль, сприяє деперсоніфікації міжособистих відносин і несе загрозу злочинних посягань [5, с. 91]);
- 3) агресивність;
- 4) протиправність (дії особи чи осіб не відповідають вимогам, закріплених у правових нормах, тобто це діяльність «проти права»);
- 5) обов'язкова наявність майнової шкоди, при цьому форма власності об'єкта не має значення;
- 6) вчиняється з цинізмом (зневажливим, зухвалим ставленням до загальноприйнятих норм моралі, етики, до всього, що є загальним визнанням, повагою [6, с. 1592]) та/або явною

неповагою до суспільства (зневажливим ставленням до законів, норм моралі, правил співжиття, протиставлення свої особи колективу, громадським інтересам, непристойне ставлення до свого оточення, а явною неповага буде у тому випадку, коли вона очевидна як для самого порушника, так і для його оточення [7, с. 11]);

7) шкода майну, яка фактично заподіюється в наслідок актів вандалізму, для порушника у більшості випадків не становить ніякої цінності або він зовсім не вважає спричинені наслідки шкодою;

8) такі дії вчиняють в умовах очевидності, тому їхні наслідки стають відомими невизначеному колу осіб.

Отже, на наш погляд, агресія притаманна діям злочинця-вандала і злочинам, пов'язаним з вандалізмом, як обов'язкова ознака цього явища. Відсутність же легального визначення поняття вандалізму створює серйозні труднощі при визначенні того чи іншого діяння проступком чи злочином вандалної спрямованості. Такий прояв агресивної протиправної поведінки у суспільстві існує досить давно, але чомусь держава залишає його досі поза увагою при розробці та вдосконаленні кримінального законодавства. Формулювання хоча б доктринальної дефініції вандалізму та визначення його ознак є важливим кроком до подальшого дослідження цього виду злочинності, вивчення його детермінаційних комплексів, а також розробки заходів запобігання йому.

Список використаних джерел:

1. Бандура А., Уолтерс Р. Подростковая агрессия. Изучение влияния воспитания и семейных отношений. Пер. с англ. Ю. Брянцева и Б. Красовского. – М.: Апрель Пресс, Изво ЭКСМО-Пресс, 1999. – 512 с.
2. Бэрон Р., Ричардсон Д. Агрессия – СПб.: Питер, 1997. – 336 с
3. Тимошенко В.І. Протиправна поведінка: визначення і мотивація [Текст] / В.І.Тимошенко // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2011. – №12. – С. 61-67.
4. Чистяков А.Н. Пандемия страха / Под ред. Е.А. Чистяковой. – К.: МААК, 2010. – С. 94-95.
5. Головкін Б.М. Злочинність на вулицях та в інших громадських місцях / Б.М. Головкін // Питання боротьби зі злочинністю : зб. наук. пр. – Харків. : Право, 2013. – Вип. 26. – С. 87-98.
6. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і доп.) /уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К.; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.
7. Кримінально-правова боротьба з хуліганством. Соціологічне дослідження діяльності слідчих і судових органів по запобіганню хуліганства / відп. ред. Ф. А. Лопушанський. – К. : Наук. Думка, 1971. – 152 с.

Міністерство освіти і науки України
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого

ЗЛОЧИННІСТЬ

У ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ

Матеріали XVI Всеукраїнської кримінологічної
конференції для студентів, аспірантів та молодих вчених

(м. Харків, 12 грудня 2017 р.)

За загальною редакцією
професора *А. П. Гетьмана* і професора *Б. М. Головкина*

Харків
«Право»
2017

УДК 343.9.01:005.44
ББК 67.61я431
3-68

Редакційна колегія:
проф. А. П. Гетьман;
проф. Б. М. Головкін;
канд. юрид. наук, доц. О. В. Ткачова,
канд. юрид. наук, ас. О. В. Таволжанський,
канд. юрид. наук, ас. Н. В. Сметаніна,
канд. юрид. наук, ас. К. Д. Кулик,
канд. юрид. наук, ас. О. О. Шуміло,
ст. лаб. К. С. Остапко

3-68 **Злочинність** у глобалізованому світі : матеріали XVI Всеукр.
кримінол. конф. для студентів, аспірантів та молодих вчених (м. Хар-
ків, 12 груд. 2017 р.) / за заг. ред. А. П. Гетьмана і Б. М. Головкіна. –
Харків : Право, 2017. – 420 с.

ISBN 978-966-937-307-6

ISBN 978-966-937-307-6

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2017
© Оформлення. Видавництво «Право», 2017